

**Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
ДНУ “Інститут модернізації змісту освіти”
Чернігівський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського**

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ’Я

**Збірник наукових праць
VII Всеукраїнської науково–практичної конференції
7–8 квітня 2017 року**

Том 2

Чернігів–2017

УДК 371.7+376

ББК 51.1(4УКР)0+74.580.053.34

П 24

Затверджено до друку Вченою Радою Чернігівського національного технологічного університету, протокол № 4 від 27 березня 2017 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – Шкарлет Сергій Миколайович – доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Чернігівського національного технологічного університету

Заступник головного редактора – Бойчук Юрій Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри здоров'я людини та корекційної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальний секретар – Зайцев Володимир Олексійович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

Члени редакційної колегії:

Прокопенко Іван Федорович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Казимир Володимир Вікторович – доктор технічних наук, професор, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, проректор з наукової роботи Чернігівського національного технологічного університету

Ткаченко Володимир Володимирович – доктор історичних наук, професор, в.о. директора Державної наукової установи “Інститут модернізації змісту освіти”

Заліський Анатолій Андрійович – кандидат філософських наук, доцент, заслужений працівник освіти України, ректор Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського

Бережна Таміла Іванівна – кандидат педагогічних наук, в.о. начальника відділу з наукової роботи Державної наукової установи “Інститут модернізації змісту освіти”

Гончаренко Марія Степанівна – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри валеології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, голова Української асоціації валеологів

Маркіна Тетяна Юрійвна – доктор біологічних наук, професор, декан природничого факультету Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Лисенко Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-методичної роботи Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського

Карленко Наталія Вікторівна – кандидат філософських наук, директор обласного комунального закладу освіти “Криворізька загальноосвітня санаторна школа-інтернат № 8 І-ІІ ступенів”

Педагогіка здоров'я : збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Чернігів, 7–8 квітня 2017 р.) : [в 2 т.] / ред. колегія : С. М. Шкарлет [та ін.] . – Чернігів, 2017. – Т. 2. – 428 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню результатів психолого-педагогічних досліджень щодо збереження та формування здоров'я дітей, учнівської та студентської молоді. Розглянуті теоретико-методологічні основи педагогіки здоров'я; сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; роль фізичного виховання у збереженні здоров'я; психолого-педагогічні основи профілактики шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань; здоров'язбережувальні освітні технології; актуальні проблеми корекційної педагогіки та сучасних інклюзивних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах.

ЗМІСТ

Розділ II. Вплив екологічних факторів навколишнього середовища на здоров'я людини. Проблеми екологічної освіти і виховання. Біоетика	
Ашуров А.Е., Мальцев П.А.	9
Гендерна медицина у біоетичному вимірі	
Берека В.Є.	13
Загальноосвітня школа – основа для неперервної екологічної освіти впродовж життя	
Борачук О.А., Борачук Л.Д.	16
Волонтерство як один із способів екологізації підростаючого покоління	
Варениченко А.Б.	19
Технологія формування екологічної культури у молодших школярів	
Галій А.І., Турба І.	22
Проблема евтаназії як одна з гострих філософських та соціальних проблем	
Кишкан І.Г.	24
Біоетичні проблеми збереження здоров'я людини в процесі викладання основ біоетики та біобезпеки лікарям і провізорам	
Кметь О.Г., Філіпець Н.Д., Кметь Т.І.	27
Біоетичні аспекти формування здорового способу життя у студентів медиків	
Кравченко О.П.	29
Біоетика в контексті збереження здоров'я	
Лантухова Н.Д., Белых Е.В.	33
Аспекты деонтологии в практике врача неотложной помощи	
Мірошніченко О.М.	36
Вода та здоров'я: етнопедагогічний та екологічний аспекти	
Пальчик О.О., Тетьоркіна В.А., Корюк М.О.	39
Антропогенні впливи на ґрунти	
Пахуча М.	41
Суб'єктне ставлення до навколишнього природного середовища як елемент екологічної свідомості студентів природничого факультету	
Пінський О.О.	43
Біоетика і проблеми сучасних соціальних трансформацій	
Скриннікова О.А., Коваль В.В., Чернікова Н.В.	46
Вищі водні рослини як ефективні біофільтри стічних і поверхневих вод	
Солошенко Э.Н., Стулий О.Н., Бойчук Ю.Д., Гиржанова И.В., Тихонова И.А.	48
Особенности медицинской деонтологии в дерматовенерологической практике	
Степанюк А.В., Назарко І.С.	53
Біоетична освіта як компонент професійної підготовки фахівців різних напрямів	
Сухенко О.В.	58
Здоров'язберезувальні технології навчання екології у фармацевтичному коледжі	
Терешкевич Г.Т. (с. Діогена), Христенко О.М.	60
Глобальна проблема протидії легалізації евтаназії: морально-етичні та юридичні аспекти	
Упатова І.П., Сіденко М.Ю., Вербенець Т.П.	67
Базові засади біоетики як основа формування моральної свідомості	
Шаповалова Т.Г. Мелаш В.Д.	70
Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до формування еколого-валеологічної культури	
Юркевич І.Ю.	75
Біоетичний погляд на проблематику збереження здоров'я та складові здорового способу життя дітей та підлітків	

Прищеплення безкорисливості через волонтерство формує у молоді відповідальність перед довкіллям, цілком усвідомлену і сприйняту розумом. У сучасному світі лише розум і добро допоможуть нам залишитись людьми і мати майбутнє.

Література

1. <http://ecovolunteering.blogspot.com/2014/04/blog-post.html>
2. <http://nv-kogpi.ucoz.ua/vupysk5/Levkiv.pdf>

Варениченко А.Б.

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Інноваційний розвиток сучасного суспільства прямує стрімкими та рішучими кроками у всіх сферах життя: економічна, соціальна, політична, духовна. Та поряд з цим поглиблюються екологічні проблеми країни, через відсутність сформованої екологічної культури, навичок природоохоронної діяльності, здатності бачити світ у всіх його взаємозв'язках, включаючи взаємозалежність у системі “людина – економіка – суспільство – навколишнє природне середовище”. Всі природні надбання стають зайвими або ж недосконалыми поруч з новими, вичурними розробками людини. Адже суспільство не завжди узгоджувало свої дії з екологічними законами. Екологічні проблеми, досягши планетарного масштабу, утворюють нову соціальну реальність. Їх розв'язання залежить, на нашу думку, від рівня сформованості екологічної культури населення, починаючи з початкової школи [2, с. 8].

Дослідження проблем, пов'язаних з екологічною культурою стали предметом наукового аналізу таких дослідників як Т. Гардашук, Ю. Бойчука, В. Борейка, В. Мелаш, Е. Семенюка, С. Совгіра, М. Хилька, Л. Юрченко, О. Висоцька, Н. Грейда, Л. Лук'янова, О. Пруцакова, Н. Олійник, Л. Титаренко та ін. Постає важливим систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток у молодших школярів екологічної культури, що можливе через сприяння накопиченню екологічних знань, виховування любові до природи, прагнення берегти, примножувати її, формувати вміння і навички діяльності в природі [4, с. 31]. Саме молодшим школярам властива унікальна єдність знань і переживань, які дозволяють говорити про можливість формування у них надійних основ відповідального ставлення до природи.

Тому, першочерговим завданням у формуванні екологічної культури учнів початкової школи стає розуміння всіх взаємозв'язків та власного місця у природі, естетичне насолодження красою навколишнього природного середовища, етичне поведіння серед природи, прищеплювання відчуття відповідальності за результати своєї діяльності.

Умовою успішної сформованості екологічної культури, на нашу думку, може бути впровадження в позаурочний час виховного заходу як технології систематичного впливу на свідомість молодших школярів.

Тема. “Чарівний світ природи”.

Мета. *Навчальна:* формувати уявлення про значення рослинного та тваринного світу на нашій планеті; донести до учнів розуміння потреби в гармонійному співіснуванні з природою засобами усної народної творчості (приказки, прислів'я, загадки і т.д.), за допомогою використання фразеологізмів поглибити знання учнів з мови; формувати вміння працювати в групі, висловлювати свою думку. *Розвивальна:* розвивати пам'ять, увагу, логічне та творче мислення учнів, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, збагачувати словниковий запас; засобами образотворчого та музичного мистецтва розвивати в учнів образне мислення, розвивати в дітей спостережливість до явищ природи. *Виховна:* виховувати дбайливе ставлення до природи рідного краю, прищеплювати почуття причетності до природи й соціуму як її складника; прагнення до формування в собі особистісної відповідальності за навколишнє середовище.

Обладнання: виставка-презентація фотографій за темою “Я і природа”, виставка малюнків; “Чарівний світ природи”; мультимедійний проектор із набором підготовлених слайдів – фото презентація краєвидів, музичний супровід П. Чайковського “Пори року”; аудіозапис звуків природи.

Підготовчий етап: підбір інформації, доступної для першокласників, вибір наочності, підготовка карток для вікторини “Дивовижний світ навколо нас”, гри “Пригадайте прикмети природи”.

Хід виховного заходу

I. Створення дружньої атмосфери.

Прийом “Асоціативний куц”

На дошці написане слово “природа”. Усі учні одне за одним називають поняття, з яким асоціюється у них слово “природа”. Асоціації записують на стікері та приклеюють його на дошці. У результаті сформується вагомий зоровий образ значення природи на Землі.

II. Вступне слово вчителя.

Радівітаємо вас на нашому заході: “Чарівний світ природи”. Захід наш буде проходити як подорож у світ природи, адже сьогодні ми дізнаємось, як шанували природу наші пращури, які в них були вірування. Отже, вирушаємо у чарівну подорож, протягом якої наші команди набиратимуть бали, а в кінці заходу ми привітаємо переможців!

III. Осмислення інформації

1. Чи можна вважати, що природа теж має серце й душу, почуття?
2. Як людина повинна ставитись до живого?
3. У чому полягає краса природи? Чи кожна людина здатна її побачити?

Хід подорожі

Учитель. А перший етап нашого дивовижного відкриття світу – це Вікторина “Дивовижний світ навколо нас”.

- “*Рослинний світ*” Біле – не сніг, зелене – не луг, кучеряве – не людина. (Береза) Повна хата горобців, а нікуди вилетіти. (Гарбуз)

-“*Явища природи*” Гуляє по полю, та не тіль, гуляє на волі, та не птиця. (Вітер) Біг кінь через Дунай глибокий, як упав – заіржав, увесь світ задривав. (Грім).

-“*Тваринний світ*” Ні взяти, ні втяти, ні на віз покласти. (Гадюка) Ніс, як у свинки, та колючі шерстинки. (Їжак) [1, с. 24].

Учитель. А наступний етап нашої подорожі – “Пригадайте прикмети природи”. Зараз ви отримаєте картки, на яких записані приказки, у яких пропущені слова. Ви повинні їх відновити, прочитати та пояснити. Перша команда “Зима” (1. На Різдво сніг іде – врожай на... (яблука). Друга команда “Весна” (1. Місяць березень за один день... (сімох) жінок міняє. Третя команда “Літо” (1. У червні на полі густо, а в коморі... (пусто). Четверта команда “Осінь” (1. Вересень пахне яблуками, а жовтень – ... (капустою).

А зараз ми з вами потрапимо до містечка фразеологізмів. Вам пропонуються фразеологізми (усталені вирази), а ви маєте пояснити їх. Перша команда (1. Багато води сплигло (Дуже давно щось було, минуло багато часу). Друга команда (1. Втратити землю під ногами (Перестати бути впевненим у собі). Відповідно третя і четверта команди (1. Запахло смаленим (Загрожує кому-небудь небезпека). 2. Звідки вітер віє (Від кого йде) [3, с. 22].

Прийом “Асоціативний куц” (дописування інформації, що дізналися). У результаті сформується вагомий зоровий образ значення природи на Землі. (Підрахунки балів)

Отже, формування екологічної культури у молодших школярів стає необхідною умовою для становлення гармонійних відносин у системі “Людина-Природа”, що можливе за допомогою впровадження технології позаурочного виховного заходу через використання засобів усної народної творчості та української мови. Стає важливим донести до молодших школярів розуміння цінності природи, сформувати еколого-орієнтований світогляд, дбайливе та шанобливе ставлення до навколишнього природного середовища.

Література

1. Букреева Н.А. та ін. Години спілкування. 1 клас. – Харків: Вид. група “Основа”, 2012. – 103 с.

2. Формування екологічної культури школярів / В.Д. Мелаш, Л.Г. Вельчева В.В. Молодиченко. Навчальний-методичний посібник. – Мелітополь: вид-во “Мелітополь”, 2008. – 148 с.

3. Тарасенко Г.С. Навчаємо пізнавати природу. Позакласна виховна робота з молодшими школярами. – Х.: Вид. група “Основа”, 2008. – 204 с.

4. Тарасенко Г.С. Паросток. Методика гуманістичного виховання школярів засобами природи. 1-4 класи. Посібник для вчителя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 144 с.

ПРОБЛЕМА ЕВТАНАЗІЇ ЯК ОДНА З ГОСТРИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

У результаті історичного розвитку життя на Землі, змін моделей суспільства, підходів у філософському тлумаченні процесів існування всього живого, а саме ставлення людини до життя в його розмаїтому вимірі, на цьому етапі розвитку, необхідно мати оцінку сучасного бачення ставлення людини до життя і смерті. Тобто мова йде щодо морально-етичного ставлення людини до такого явища в суспільстві, як евтаназія.

Дослідження ситуації в країнах, де евтаназія допускається, свідчать про те, що ставлення до позбавлення життя стало легковажнішим. Процеси євроінтеграції та глобалізації виводять Україну на новий політичний рівень. Держава потрапляє під вплив частини світового співтовариства, що підтримує процеси узаконення евтаназії, й руйнує усталену модель бачення явищ життя та смерті на території України.

Для вирішення медичних, правових і філософських аспектів проблем життя і смерті, необхідно мати дослідження щодо рівня поінформованості в суспільстві про морально-етичні аспекти евтаназії. Позбавлення життя безнадійно хворої людини у багатьох країнах регулюється на державному рівні, а в Україні, у зв'язку з економічною та політичною кризою, зацікавленість подібною проблемою низька або взагалі відсутня.

Для визначення стану обізнаності та поінформованості з цих питань ми провели дослідження серед студентів різних факультетів ХНПУ імені Г.С. Сковороди, а саме природничого, початкової освіти, дошкільного навчання. Для обробки отриманих результатів, усіх опитаних було розділено на дві групи: 1) природничий факультет; 2) інші факультети – до складу яких увійшли студенти факультету початкової освіти та студенти факультету дошкільного навчання. В даному опитуванні вибірка складалася з 50 осіб (16 з них – студенти природничого факультету, 34 – інших факультетів).

Для збору первинної соціологічної інформації був використаний метод анкетування. Розроблена нами анкета містила п'ять проблемних питань з обраної теми: “Евтаназія на Вашу думку це...?”, “Хто на Вашу думку має право приймати рішення про евтаназію?”, “Активна евтаназія більш гуманна ніж пасивна?”, “Чи необхідно обговорювати тему евтаназії відкрито, чи краще залишити це питання для обговорення за закритими дверима?”, “Як би Ви віднеслися до легалізації евтаназії в Україні?”.

На основі проведеного анкетування серед студентів різних факультетів ХНПУ імені Г.С. Сковороди, стало можливим визначення обізнаності молоді щодо даної проблеми та мати можливість передбачити орієнтовне ставлення населення до проблеми евтаназії. Проведені дослідження дозволили в свою чергу, окреслити чітко коло питань для означення проблеми евтаназії, з урахуванням різноманітних підходів у суспільстві та державної політики.